

SPIS TREŚCI

Wstęp / 11

ROZDZIAŁ I: DOKUMENTY URZĘDU NAUCZYCIELSKIEGO KOŚCIOŁA DOTYCZĄCE INFORMATYKI I INTERNETU / 15

1. Jan Paweł II
Misja Kościoła w erze komputerów / 16
2. Jan Paweł II
Internet – nowe forum głoszenia Ewangelii / 22
3. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu
Kościół a Internet / 28
4. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu
Etyka w Internecie / 46
5. Jan Paweł II
Dobra Nowina w świecie mediów / 64
6. Benedykt XVI
Nowe technologie, nowe relacje. Trzeba rozpowszechniać kulturę szacunku, dialogu i przyjaźni / 70
7. Benedykt XVI
Nowe technologie mogą pomagać w krzewieniu poszanowania godności i wartości osoby ludzkiej / 76
8. Benedykt XVI
Kapłan i duszpasterstwo w świecie cyfrowym: nowe media w służbie Słowa / 82

9. Benedykt XVI
Nowe technologie komunikacyjne i głoszenie Ewangelii / 88
10. Benedykt XVI
Rola Internetu w formacji seminaryjnej / 94
11. Benedykt XVI
Mówmy ludziom o Bogu, posługując się nowymi językami cyfrowymi / 100

**ROZDZIAŁ II: FRAGMENTY INNYCH DOKUMENTÓW
KOŚCIOŁA ZAWIERAJĄCE ODNIESIENIA DO INFORMATYKI
I INTERNETU / 107**

1. Jan Paweł II
Sollicitudo rei socialis / 108
2. Kongregacja ds. Duchowieństwa
Kapłan głosiciel Słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa / 110
3. Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego
Verbi Sponsa / 111
4. Konferencja Episkopatu Polski
II Polski Synod Plenarny, Dokumenty synodalne / 113
5. Konferencja Biskupów Katolickich USA
Twoja rodzina a cyberprzestrzeń / 117
6. Jan Paweł II
«Rozgłaszajcie to na dachach»: Ewangelia w epoce globalnej komunikacji / 127
7. Jan Paweł II
Kościół a kultura medialna / 129
8. Jan Paweł II
Szybki rozwój / 131
9. Benedykt XVI
Odpowiedzialność za wychowanie dzieci i młodzieży / 133

10. Benedykt XVI
Szukanie prawdy, by się nią dzielić / 135
11. Benedykt XVI
Dzięki wam wielu ludzi czuje się bliżej Boga i Kościoła / 137

ROZDZIAŁ III: WYBÓR OPRACOWAŃ NA TEMAT KOŚCIOŁ – INFORMATYKA – INTERNET / 139

1. Władysław Iwaniec, Józef Kloch
Informatyka w służbie Kościołowi. Możliwości zastosowania komputerów w kurii diecezjalnej, seminarium duchownym oraz w parafiach / 140
2. John P. Foley
Sieć informatyczna Kościoła [w Ameryce Łacińskiej] – tożsamość i wyzwania / 150
3. Juan L. Ysern de Arce
Podstawowe elementy informatyki i nowych technologii środków społecznego przekazu w kontekście wyzwań duszpasterskich / 154
4. Stanisław Budzik
Internet i rzeczywistość wirtualna. Możliwości i granice nowych technik medialnych z teologicznego punktu widzenia / 172
5. Enrique Planas
Sieć informatyczna dla wspólnoty Kościoła / 186
6. Darío Castrillón Hoyos
Kapłan a informatyka / 192
7. John P. Foley
Internet nadaje nowe znaczenie wyrażeniu «Deus ex machina» / 198
8. Carlo M. Martini
«Przestańcie się lękać, nauczajcie i nie milczcie, bo Ja jestem z wami» / 204
9. John P. Foley
Internet – wyzwanie naszych czasów / 210

10. Józef Kloch
Kościół blogujący. Jak wykorzystać blog w misji Kościoła? / 214
11. Gianfranco Ravasi
Kościół i blog – wspaniałe narzędzie ewangelizacji / 228
- ZAMIAST ZAKOŃCZENIA** / 238
- DANE STATYSTYCZNE** / 241
1. NEWMiNE LAB (USI), WYDZIAŁ INSTYTUCJONALNEJ KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ (PUSC)
PICTURE – korzystanie przez duchownych z ICT w ich praktyce kapłańskiej. Raport z Polski – wersja 1.1 (09.2010) / 242
2. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC
Strony internetowe i adresy e-mail parafii w Polsce. Badania (10.2010) / 255
3. Megapanel PBI/Gemius
Witryny internetowe o tematyce religijnej. Badania (05.2011) / 258
- BIBLIOGRAFIA: KOŚCIÓŁ – INFORMATYKA – INTERNET** / 281
- SPIS TABEL I WYKRESÓW** / 299

WSTĘP

To zaskakujące, jak wiele jest tekstów o Internecie i Kościele. Na pierwszy rzut oka nowoczesne technologie oraz ponad dwutyśniętletnia społeczność religijna nie pasują do siebie. Jeśli jednak przyjrzeć się dokładniej, dostrzec można wiele punktów stycznych – od zastosowań Sieci w wypełnianiu przez Kościół swojej misji, aż po etyczno-moralne zasady, tworzące solidny fundament aksjologiczny dla internautów.

Internet i Kościół to monografia źródłowa. Zawiera dokumenty Urzędu Nauczycielskiego od roku 1990 do 2005, czyli od pierwszego w historii papieskiego orędzia na temat komputerów, po przedostatnie rozważanie Jana Pawła II przed południowym *Angelus Domini*, kiedy wspomniał o roli Internetu w ewangelizacji. W okresie tych piętnaście lat zaznaczył się zwłaszcza rok 2002 – aż trzema dokumentami, w tym dwoma obszernymi opracowaniami *Kościół a Internet* oraz *Etyka w Internecie*. Benedykt XVI w ciągu sześciu lat swojego pontyfikatu ma już na swoim koncie więcej tekstów o Sieci niż jego poprzednik. Jednym z powodów

takiego stanu rzeczy są niewątpliwie powstające coraz to nowsze technologie, zwłaszcza w obszarze Web 2.0; tym samym poszerza się, i to w szybkim tempie, zakres zastosowań Internetu w Kościele i refleksja nad tym zagadnieniem. Dziś Stolica Apostolska sięgnęła po blogi, jest aktywna na Facebooku, YouTube i Twitterze.

Oficjalne dokumenty i przemówienia stanowią jedynie część monografii. Kwerenda tematyczna przyniosła w przestrzeni geograficznej i językowej wiele ciekawych opracowań ludzi Kościoła. Oprócz źródeł w języku włoskim, szczególnie owocne okazały się zasoby z terenów półkuli południowej. RIIAL (*Red Informática de la Iglesia en América Latina*) – *Sieć Informatyczna Kościoła w Ameryce Łacińskiej*, dar Watykanu i Konferencji Biskupów Włoch dla Ameryki Południowej i Środkowej, była motywem do powstania szeregu opracowań teologiczno-praktycznych, zwłaszcza na temat informatyki i Kościoła. Wśród wykładców związanych z RIIAL znaleźć można np. późniejszych kardynałów Foley'a czy Hoyosa. Toteż w kontekście zaangażowania w RIIAL drugiego z nich, późniejszego przewodniczącego Kongregacji ds. Duchowieństwa, nie dziwią jego pomysły zakładania specjalistycznych portali dla duchowieństwa, jak np. *clerus.va*.

Niektóre teksty, które powstały w kręgu Kościoła w Polsce, jak m.in. opracowanie z 1989 roku dla diecezji tarnowskiej na temat możliwości zastosowania komputerów w kurii diecezjalnej, seminarium duchownym i w parafii, czy wykład habilitacyjny ks. dr. Stanisława Budzika z 1997 roku, mają już dziś wartość głównie historyczną. Zostały tu jednak przytoczone jako świadectwa prac, które rozpoczęły się w Kościele w Polsce na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego stulecia.

We wszystkich częściach monografii zastosowano klucz chronologiczny co do kolejności poszczególnych opracowań.

Każdy z dokumentów poprzedzony jest krótkim wprowadzeniem. Teksty źródłowe zostały poddane krytycznemu opracowaniu, co zostało odzwierciedlone w przypisach, oznaczanych kolejnymi literami alfabetu. Poprawione zostały błędy i przedagogowane niektóre tłumaczenia (oprócz oficjalnych przekładów autorstwa redaktorów polskiego wydania *L'Osservatore*

Romano). W przekładach na język polski szczególne zasługi ma Maciej Górnicki z portalu opoka.org.pl. To właśnie on przetłumaczył w 2002 roku dwa obszernie dokumenty Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu, czego – niestety – nie odnotowują niemal nigdy redaktorzy stron WWW, a nawet pozycji książkowych.

Dane statystyczne Megapanelu PBI/Gemius, Instytutu Statystycznego Kościoła Katolickiego SAC oraz dwóch uczelni włoskich pozwalają na analityczne i syntetyczne spojrzenie tak na internautów korzystających z portali religijnych, jak i na zakres stosowania Internetu przez duchownych oraz parafie w Polsce. Bogate zasoby danych Megapanelu PBI/Gemius (badania są prowadzone co miesiąc od kilku lat) pozwalają zainteresowanym na znacznie większy zakres wielorakich analiz, gdyby zaszła taka potrzeba.

Książkę kończy obszerny wykaz literatury polskojęzycznej. Ukazuje on przestrzenie zastosowań informatyki i Internetu w Kościele w Polsce. Szereg artykułów zawiera wiele teologiczno-praktycznych wskazówek co do włączenia Sieci w wypełnianie misji Kościoła. Część opracowań omawia zagadnienia etyczno-moralne związane z Internetem.

Niniejsza monografia jest najobszerniejszym zbiorem tekstów źródłowych na temat Internetu i Kościoła. Poprzednie albo stanowiły zbiór orędzi papieskich na Światowe Dni Środków Społecznego Przekazu¹, albo były jednie wyborem tekstów² lub bibliografii³. Z powodu upływu czasu antologie te były także uboższe – od momentu ich wydania (odpowiednio w 2002 i 2008 roku) powstało wiele nowych tekstów, znajdujących się w tej monografii.

Na koniec pragnę podziękować Przyjaciołom – za żmudne prace korektorskie, trud związany z przygotowaniem tekstu do druku

¹ Por. M. Lis (red.), *Orędzia papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*, Częstochowa 2002.

² Por. R. Podpora (red.), *Internet w nauczaniu Kościoła. Teksty wybrane*, Lublin 2008.

³ Por. J. Kloch, *Kościół – Internet. Wybór bibliografii polskiej z lat 1991-2001*, w: T. Ząsępa, R. Chmura (red.), *Internet i nowe technologie – ku społeczeństwu przyszłości*, Częstochowa 2003, 67-85.

oraz za projekt okładki, a nade wszystko za wiele dyskusji nad zakresem i układem monografii oraz nad planami i pomysłami na przyszłość. Większość tekstów książki przetłumaczona została z języków obcych. Szczególne podziękowania kieruję pod adresem redaktorów polskiego wydania *L'Osservatore Romano*, którzy przełożyli wszystkie – poza już wspomnianymi dwoma – teksty Stolicy Apostolskiej. Wyrażam moje uznanie pozostałym tłumaczom – Marzenie Gottesman oraz dr. Jarosławowi Mrówczyńskiemu, a zwłaszcza Maciejowi Górnickiemu, z którym wielokroć konsultowałem brzmienie wielu sformułowań przekładów. Dziękuję recenzentom naukowym, a także członkom Rady Naukowej serii wydawniczej, za przyjęcie przez nich zaproszenia do współpracy. Niniejsza monografia otwiera bowiem serię „Nowe media i Kościół”, zapoczątkowaną przez niżej podpisanego i dr Monikę Przybysz z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, autorkę pomysłu serii. Za podjęcie się wydawania jej serdecznie dziękuję dyrektorowi Wydawnictwa Elipsa dr. Włodzimierzowi Ulickiemu.

Józef Kloch

Turno k. Białobrzegów Radomskich, 04.09.2011 r.